Μαυρόασπρη Μπερνάρντα Άλμπα

«Φωτογραφικό ντοκουμέντο» είχε χαρακτηρίσει ο Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα *Το σπίτι της Μπερνάρντα Άλμπα*, υπονοώντας πως το έργο του είναι ένα είδος αφήγησης, με μαυρόασπρη εικονογράφηση, γύρω από *«τη μισαλλόδοξη Ισπανία, πάντοτε πρόθυμη να συντρίψει τις ζωτικές ορμές του λαού, που εδώ εκπροσωπείται τόσο από τις κόρες της ηρωίδας όσο και από τους υπηρέτες»*.

Αυτή η «μαυρόασπρη» αίσθηση κυριαρχεί έντονα στην ατμόσφαιρα της παράστασης του Θανάση Παπαγεωργίου. Μια παράσταση χτισμένη στο ημίφως, μέσα σ' έναν λιτό χώρο που τον διατρέχει μία παραλληλόγραμμη οθόνη, η οποία άλλοτε φωτίζεται μετατρέποντας σε σκιές τις στερημένες ανθρώπινες υπάρξεις του δράματος και άλλοτε γίνεται καμβάς αφαιρετικών γεωμετρικών σχημάτων όπου μπροστά του εκτυλίσσονται σκηνές όμοιες με λεπτοδουλεμένους πίνακες ζωγραφικής. Αποφεύγοντας την ηθογραφία αλλά παραπέμποντας στην εποχή του ανδαλουσιανού ποιητή, ο σκηνοθέτης και η σκηνογράφος Λιλή Πεζανού συνεργάστηκαν στενά στη δημιουργία ενός ισχυρού εικαστικού περιβάλλοντος που συνδέεται άρρηκτα με τα δρώμενα ενώ, ταυτόχρονα, τα απογειώνει.

Ανάλογη είναι και η συμβολή της θαυμάσιας μουσικής του Νίκου Ξυδάκη. Δεν ισχύει, όμως, το ίδιο και για την ερμηνευτική γραμμή στην οποία οδηγήθηκαν οι ηθοποιοί. Έλειψε ο πυκνός εσωτερικός ρυθμός, η υπέρβαση των δεδομένων μέτρων. Σαν αποτέλεσμα, η Λήδα Πρωτοψάλτη (Μπερνάρντα) επωμίστηκε επάξια αλλά μονοδιάστατα μια αυστηρή τραγική φόρμα, ενώ οι άλλοι ηθοποιοί –και ιδιαίτερα οι νεότεροι– υπηρέτησαν απλώς ευπρόσωπα το δράμα.

Το κείμενο (1936), εξάλλου, στήνει παγίδες. Γραμμένο λίγο πριν από τον βίαιο θάνατο του Λόρκα, αφενός πιστοποιεί τη στροφή του σε μια δραματουργία ρεαλιστική, στέρεη, με κρυμμένη την ποιητική της φλέβα και, αφετέρου, έχει συντηρητική μορφή αλλά αναρχικό υπόβαθρο.

Πίσω από το μύθο, που αλλιεύεται από την καθημερινή παραδοσιακή ζωή της προεμφυλιακής Ισπανίας, βρίσκεται η ταραγμένη ψυχή ενός λαού, υποταγμένου στις κοινωνικές επιταγές που εδώ συμπλέκονται με αρχέγονες τελέσφορες επιθυμίες και η αναμέτρηση μαζί τους έχει μοναδική διέξοδο το θάνατο.

Λήδα Πρωτοψάλτη, Ευδοκία Σουβατζή, Ειρήνη Ράπτη σε στιγμιότυπο από *Το σπίτι της Μπερνάντα Άλμπα* του Λόρκα, σε σκηνοθεσία Θανάση Παπαγεωργίου

Η αυταρχική Μπερνάρντα Άλμπα που, ως όρο πένθους, απαγορεύει στις πέντε κόρες της οποιοδήποτε ερωτικό σκίρτημα για μια οκταετία, είναι η έκφραση αυτού του εφιάλτη. Ο άντρας δεν θα περάσει το κατώφλι του σπιτιού, είναι ωστόσο συνεχώς παρών. Ο πόθος θα βρει το στόχο του στο πρόσωπο του αρραβωνιαστικού της μεγαλύτερης κόρης και η σύγκρουση θα έρθει από την πιο επαναστατημένη που θα γίνει ερωμένη του. Κι όταν εκείνη προδοθεί και αυτοκτονήσει η μητέρα-εξουσία, υπερασπίζοντας πάνω απ' όλα την «τιμή», θα πει: *«...Εκείνη, η μικρότερη κόρη της Μπερνάρντα Άλμπα πέθανε παρθένα. Μ' ακούσατε; Σιωπή, σιωπή είπα! Σιωπή!»*.